Organizacje pozarządowe

Organizacja pozarządowa – organizacja obywatelska (założona przez obywateli lub ich organizacje) działająca z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego i niedziałająca dla osiągnięcia zysku – *pro publico bono*. Organizacje pozarządowe bywają nazywane trzecim sektorem, obok sektora publicznego (władz, administracji publicznej) i rynkowego (biznesu, przedsiębiorczości). W odróżnieniu od organów publicznych a podobnie jak biznes – są prywatne i powstają z inicjatywy ich założycieli (prywatnych osób), ale – w odróżnieniu od biznesu a podobnie jak władze publiczne – działają w interesie publicznym a nie prywatnym. Działalność organizacji pozarządowych w polskim prawie reguluje Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. nr 96, poz. 873).

Organizacje pozarządowe pojawiły się w Polsce mniej więcej w tym samym czasie co w państwach Europy Zachodniej. Początkowo zajmowały się przede wszystkim działalnością charytatywną, później podjęły również działalność korporacyjną, kulturalną, edukacyjną i naukową oraz działalność związaną z propagowaniem idei rozwoju społecznego i społecznej solidarności. Niektóre miały charakter wyznaniowy, inne całkowicie świecki. Druga wojna światowa i okres dominacji komunistycznej, który po niej nastąpił, spowodował ogromny spadek społecznej aktywności.

Od roku 1989 organizacje pozarządowe przeżywają swój renesans, dzięki przywróconej swobodzie zrzeszania się i zakładania stowarzyszeń. W suwerennej Polsce organizacje pozarządowe zajęły się działalnością edukacyjną wśród młodzieży, tworząc niepubliczne szkoły lub fundacje wspomagające szkoły państwowe. Powstały fundusze stypendialne i programy pomocy skierowane do uzdolnionych, ale niezamożnych uczniów oraz tych, którzy chcą kontynuować naukę za granicą. Wśród dzieci i młodzieży działają organizacje pozarządowe nawiązujące bezpośrednio do tradycji skautingu, np. Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP). Dużą grupę organizacji pozarządowych w Polsce tworzą organizacje proekologiczne, zainteresowane ochroną środowiska naturalnego i działalnością promocyjną takiego systemu gospodarowania bogactwami naturalnymi, który nie zakłóca równowagi ekologicznej (np. Fundacja Nasza Ziemia – polski koordynator akcji „Sprzątanie Świata").

Organizacje społeczne pełnią też czasami funkcje administracyjną, zastępując administrację rządową w niektórych, ściśle określonych sferach życia publicznego (np. Polski Związek Łowiecki, zrzeszający myśliwych, zarządza gospodarką łowiecką, wprowadza limity odstrzałów zwierzyny łownej, kontroluje przestrzeganie okresów ochronnych, prowadzi hodowlę i dokarmianie dzikich zwierząt).
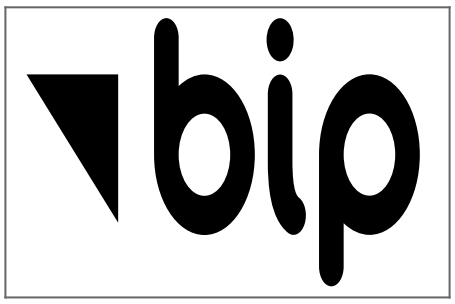
Portal organizacji pozarządowych www.ngo.pl to skarbnica wiedzy, porad i informacji o trzecim sektorze. Znajdują się tam informacje o realizowanych projektach, do których może organizacja przystąpić, o dotacjach, z których może skorzystać, o członkostwie w organizacjach pozarządowych, o wolontariacie, bezpłatnych szkoleniach i warsztatach, w których można wziąć udział itp.